

Csak a legjobbak számítanak

Magyarország volt a díszvendége a frankfurti könyv vásárnak, ahol tízezer kötettel, filmekkel és kiállítókkal mutatkoztunk be. Milyen a presztízse a magyar irodalomnak? – kérdeztük dr. Komáromi Gabriellát, a kaposvári Csokonai Vitéz Mihály Tanítóképző Főiskola kommunikáció tanszékének vezetőjét.

– A kint töltött három nap alatt jó volt magyarnak lenni. Ezt ritkán éli át ilyen mélyen és igazán az ember. Irodalmunk presztízse német földön hihetetlenül nagy. Az igaz, hogy ez néhány író nem mindennapi sikerén múlik. A világklasszikusok közé sorolják *Nádas Pétert*, *Esterházy Pétert*, *Kertész Imrét*. Mitikus neveknek számítanak ők, és sikeres *Konrád György*, *Szabó Magda*, *Eörsi István* vagy a nyugaton élő *Dallos György* is, de még jónéhány nevet megtanulhatnának. Nem mindenkinek van *Kosztolányi*, *Karinthy*, *József Attila*. *Krúdy* és *Márai* nevét már jobban ismerik. Ahogy *Esterházy* mondta fergetes megnyitójában, „fűjniük kellene” Frankfurt után, hogy *Weöres-Pilinszky-Ottlik-Mészöly-Mándy-Nemes-Nagy-Szentkuthy*. Legalább úgy, mint az 1954-es győztes német válogatott csapat sorát. A fiatal magyar írók futballválogatottja ugyanis Frankfurtban 6:4-re legyőzte a németeket.

– *Hogyan lesz valakinek mítosza határainkon túl?*

– Frankfurt óriási esély erre, de biztosan nem elég hozzá. Itt kötetik meg a világ könyv-

üzleteinek kétharmad része. Frankfurtból be lehet jutni a világirodalomba, de hogy ki jut be, az sok mindenben múlik. Talányos is, magyarázható is egyszerre. De tehetség nélkül csoda nem esik Frankfurtban sem. Egyszerre van jelen az irodalom, a művészet világa, az üzletemberek...

– *Azt mondják a magyar szerzők: már 2-3 ezer példányban is jelentős eredmény megjelenni. Hogy van ez odakint?*

– Ott sincs másként. Az 5-6 ezer példány már komoly siker, de *Kertész Imrének* a *Sorstalanság* című regénye eddig már 35 ezer példányban kelt el. Ez az a könyv, amit mindenkinek el kellene olvasnia; talán már a középiskolában. Egy kamaszfiú auschwitz-i szenvedéseiről szól. De szól arról is – meg kell hallanunk –, hogy az élet szép. Talán éppen ettől a kettősségtől olyan megrendítő a regény. Nem magyar földön fedeztem fel, hanem Hamburgban, 1990 táján. Ott hallottam, hogy szebb, mint *Semprun* könyve, *A nagy utazás*. S ez igaz is.

– *Mennyire sorsszerű egy író útja?*

– Az íróknak és a költőknek egy dolga van: meg kell írnia a műveit. Ahogy egyik nagy írónk profánul mondta a minap: „üljön a fenék és írjon”. Ha ezt nem teszi, nincs mentsége. A sors vagy megajándékozta életében (vagy holtában) a sikerrel – vagy nem. De nem a siker a fontos, hanem ami mögötte van: a versek, regények, drámák. Az irodalom egyébként felettebb arisztokratikus művészet. Öt-

ven év múlva már csak a legjobbak számítanak.

– *A magyar irodalom képviselői közül kikkel találkozott a frankfurti vásáron, s milyen metszetet adott a kiállítás a hazai termésből?*

– Láttam *Sütő Andrást*, *Kányadit*, *Szilágyi Istvánt*. És nemcsak *Esterházyt* vették körül a riporterek (bár leginkább őt), hanem *Szabó Magdát*, *Jókai Annát*, *Grendel Lajost* is. Nem csodálkoznék, ha *Jókai Anna* Ne féljete! című regénye a határainkon túl is sikerkönyv lenne. A 34 nyelvre fordított *Janikovszky Évát* is ünnepezték. *Krasznahorkai*, *Tar Sándor*, *Bodor Ádám* felfedezésének híre ugyancsak a levegőben volt. Szeretném, ha *Závada Pál* a *Jadviga párnájával* meg tudná ismételni honi sikerét. *Göncz Árpádnak*, az író és műfordító államfőnek igazi, szívbeli ünneplés járt ki a megnyitón éppúgy, mint a magyar kiállítás bensőséges Pest-Buda kávéházában. Az irodalomnak az örömeimet köszönhetem – mondta – a politikának a gondjaimat.

– *Frankfurt előtt hirtelen-vitaktól lett terhes a magyar irodalmi élet. Érezhető volt ez ott, a vásárvárosban is?*

– A „főpróba” rettenetesre sikerült, az „előadás” meg nagyon jól. Előhangként szekértáborok estek egymásnak. Volt gorombáskodás, fanyalgás, torkig elég. De ott ez már eszembe se jutott. Szerintem másoknak sem. Jó volt a vásárban mindenütt ott látni Magyarországot szimbólumát, a nemzeti színtű szalagból „szótt” pillangót. Szép és ha-

tásos volt az ország bemutatása a magyar csarnokban, de a kiadók terének installációja már kevésbé. Egyszerre volt szegényes és fantáziátlan. A kirakatok könyvespolcain jól megfértek az itthon békétlenkedők. Az antikváriusok portékájában pedig egymás mellett fedeztük fel *Vaszary Jánost* és *Moldova Györgyöt*. Hogy mekkora lesz Frankfurt szelleme, irodalmi és üzleti haszna, az még talány. Az is, hogy tudunk-e a sikernek utólag örülni, vagy marad a fanyalgás. Jónéhány dolog nekem sem tetszett. *József Attila* gipszszobrával nem tudtam megbékélni. Vidám fickóvá „szoborították”. Egy fotón lehetett ilyen. „Kővé” meredve nem. Vagy: a magyar csarnok Millennium éttermében valóban lassan, hidegen és méregdrágán hozták az ételt és bablevest, amit nem is rendeltem.

– *Kaposvár, Somogy eszébe jutott-e Frankfurtban?*

– Nemcsak magyarnak volt jó lenni, hanem kaposváriknak is. A Kaiserdóm melletti hatalmas galéria öles betűkkel hirdette, hogy *Rippl-Rónai József* gyűjteményes kiállítása látható. Mások azt mesélték róla, hogy Párizsban is élt, én meg azt, hogy a városom szülötte, és sok-sok képe Kaposváron született. Az útitásom között is volt kaposvári: a költő, műfordító *Papp Árpád*. Elkísértem a maga görög világába. Az ankét színhelye olyan volt, akár egy kicsinyített görög színház. A vásár futószőnyegein és mozgólépcsőin csarnokról csarnokra haladva az ember a könyvek világában bejárhatta a földke-

Dr. Komáromi Gabriella irodalomtörténész

FOTÓ: SZEPESI PÉTER

rekséget: Koreától Kanadáig. – *Milyen helyet kapott a gyermekirodalom?*

– Egész csarnokot. A könyvrengetegben kirajzolódtak tendenciák. Ráakadtam a gyermekkönyvek „Disneylandjára”, de a kommersz diadala Frankfurtban sem látszott olyan végérvényesnek, mint itthon. Mintha végre ráuntunk volna a Barbie-világra. Különösen szépek az olasz és a francia gyerekkönyvek. Történeti érdekességre is leltem. Megtudtam, hogy már 120 éve is volt audio-vizuális képeskönyv. Úgy működött, mint a zenélő doboz. A gyerek megismogatta a kiscicát a képen, és az nyávogott. Akárcsak ma. Gyönyörű multimédiás köteteket is láttam. Olyan érzés volt, mintha bekukkantottam volna a jövő századba.

– *A gyermekirodalom elméletét, történetét és kritikáját kutatja. Hol tartott előadást?*

– A vásár egyik háttérrendezvénye a Goethe Egyetemen volt. A magyar gyermekirodalomról szóló konferencia vitaindítóját tartottam. Szomorkásan gondoltam arra: csak a magyar egyetemeken kap úgy oklevelet az irodalomtanár, hogy tanulmányai során a gyerekek, kamaszok irodalmáról semmit sem hall. Ez elképzelhetetlen Hamburgban, Frankfurtban, de Pozsonyban és Újvidéken is.

– *A gyermekkönyvek titkos kertje című könyve a könyvtárosok szavazatai alapján a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumától Fitz József-díjat kapott. Van-e újabb könyve a nyomdában?*

– *Gyermekirodalom* címmel hamarosan megjelenik a Helikonnál szakterületem első magyar nyelvű kézikönyve, tankönyve. A szerkesztője voltam és egy tucat fejezetnek szerzője is. *Lőrincz Sándor*